

Kúria végzése

Az ügy száma: Bfv.III.1.351/2020/11.

A határozat szintje: felülvizsgálat

A tanács tagjai: Molnár Ferencné dr., a tanács elnöke
Dr. Hornyák Szabolcs János, előadó bíró
Dr. Bartkó Levente, bíró

Az eljárás helye: Budapest

Az eljárás formája: tanácsülés

Az ülés napja: 2021. november 18.

Az ügy tárgya: zsarolás büntette és más bűncselekmények

Terhelt(ek): II. rendű

Első fok: Zalaegerszegi Járásbíróság, 6.B.497/2017/52., ítélet,
tárgyalás, 2018. május 15.

Másodfok: Zalaegerszegi Törvényszék, Bf.294/2018/11., ítélet,
tárgyalás, 2018. december 18.

Az indítvány előterjesztője: a II. rendű terhelt

Az indítvány iránya: a II. rendű terhelt javára

Rendelkező rész

A Kúria a zsarolás büntette és más bűncselekmények miatt az I. rendű terhelt és társa ellen folyamatban volt büntetőügyben a II. rendű terhelt által előterjesztett felülvizsgálati indítványt elbírálv a Zalaegerszegi Járásbíróság 6.B.497/2017/52. számú, illetőleg a Zalaegerszegi Törvényszék Bf.294/2018/11. számú ítéletét a II. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartja.

A Kúria végzése ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben az indítvány előterjesztője, valamint azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

Indokolás

I.

[1] A Zalaegerszegi Járásbíróság a 2018. május 15. napján meghozott 6.B.497/2017/52. számú ítéletével a II. rendű terheltet bűnösnek mondta ki tártettesként elkövetett zsarolás büntetnének kísérletében [Btk. 367. § (1) bekezdés, (2) bekezdés b) pont], tártettesként elkövetett testi sértés vétségében [Btk. 164. § (1) és (2) bekezdés], valamint kábítószer birtoklásának vétségében [Btk. 178. § (6) bekezdés]. Ezért halmazati büntetésül 3 év 4 hónap börtönben végrehajtandó szabadságvesztésre és 4 év közügyektől eltiltásra ítélte. Rendelkezett arról, hogy a II. rendű terhelt legkorábban a szabadságvesztés büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra. Elrendelte a Zalaegerszegi Törvényszék 3.Fk.43/2015/16. számú ítéletével a II. rendű terhelttel szemben kiszabott 2 év fiatalkorúak börtönbüntetésének végrehajtását, rendelkezett továbbá a bűnjelekről és a bűnügyi költség viseléséről.

[2] Kétirányú fellebbezések alapján eljárva a Zalaegerszegi Törvényszék mint másodfokú bíróság a 2018. december 18. napján jogerős Bf.294/2018/11. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét a II. rendű terhelt vonatkozásában akként változtatta meg, hogy a vele szemben kiszabott szabadságvesztés tartamát 4 év 4 hónapra súlyosította. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

[3] Az ügy I. rendű terheltjének védője az első- és másodfokú bíróság ítéletével szemben alkotmányjogi panaszt terjesztett elő, amely alapján az Alkotmánybíróság 2/2020. (I. 2.) AB határozata megállapította, hogy „a Zalaegerszegi Törvényszék Bf.294/2018/11. számú ítélete alaptörvény-ellenes, ezért azt az I. rendű terhelthez kiterjedően megsemmisíti. Az Alkotmánybíróság döntése az ítélet hatályát a többi terhelt vonatkozásában nem érinti.”

[4] Az Alkotmánybíróság határozata folytán megismételt másodfokú eljárásban a Zalaegerszegi Törvényszék a 2020. január 31. napján jogerős Bf.2/2020/7. számú ítéletével az I. rendű terhelt 1. tényállásban foglalt cselekményét tártettesként elkövetett önbíráskodás büntetnének [Btk. 368. § (1) bekezdés] és tártettesként elkövetett zsarolás büntetnének kísérletének [Btk. 367. § (1) bekezdés, (2) bekezdés b) pont] minősítette. Az I. rendű terhelttel szemben kiszabott szabadságvesztés büntetés tartamát 4 év 6 hónapra módosította, a vagyonekbeosztás összegét 38.500 forintban határozta meg. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

[5] Az elsőfokú bíróság által megállapított, és a másodfokú bíróság által kiegészített, illetve pontosított – a felülvizsgálati indítvánnyal érintett – irányadó 1. tényállási pont lényege a következő.

Az I. rendű terhelt elmondása alapján a II. rendű terhelt tudomással bírt arról, hogy a sértett 45.000 forinttal tartozik neki, és arról is, hogy ennek fejében az I. rendű terhelt a sértett nagy

értékű autóját is követeli. A terheltek 2016. október 7. napján 18 óra 20 perc körüli időben a jégcsarnok előtt vártak a sértettre. Amikor a sértett megérkezett és leszállt a csapatbuszról, a II. rendű terhelte odament hozzá és elhívta a jégcsarnok oldalánál lévő parkolóhoz. A sértett azon kérdésére, hogy hova megyünk, a II. rendű terhelte azt válaszolta, hogy „megásni a sírodat”. A parkolótól mintegy 5 méterre egy füves területen az I. rendű terhelte már várta a sértettet, akit rögtön bántalmazni kezdett oly módon, hogy megfogta a sértett kabátját elől a mellrésznél, és őt annál fogva levágta a földre. A földre eső sértettet ezt követően a terheltek testszerte többször megrúgták és ököllel ütötték. Az ütések során a II. rendű terhelte azt mondta a sértettnek, hogy „Nem fizettél, a tónál meg van ásva a gödröd, nem itt fogunk megölni, odaviszünk és ott döglesz meg!”. Az I. rendű terhelte közben azt mondta a sértettnek, hogy „Nem tudom miattad megcsinálni a hétvégemet, nem tudom kifizetni az albérletem, holnap kilakoltatnak, add meg a pénzem, amivel tartozol, különben kicsinállak!”. A bántalmazást követően a terheltek a parkerdő irányába ráncigálták a sértettet, és közben azt ismételték a sértettnek, hogy „megbasszák és megölik”, valamint a II. rendű terhelte felszólította, hogy a heti fizetését vegye elő, és adja át az I. rendű terheltnak. A sértett a bántalmazás és fenyegetés hatására kivett a nadrágja zsebéből egy fehér borítékot, amelyben 50.000 forint készpénz volt, és azt átadta az I. rendű terheltnak. A II. rendű terhelte részéről elhangzott az is, hogy az átadott pénz nem elég, az autója is kell a fennmaradó tartozás jegyében. Ezt követően a II. rendű terhelte a sértett kabátját megfogta, és annál fogva mintegy 20 métert húzta a parkerdő felé, közben az I. rendű terhelte azt mondta neki, hogy „erre rábasztál”, illetve a II. rendű terhelte azt kérdezte tőle, hogy hol van az autója, mivel az a tartozása fejében már az I. rendű terhelthez szállt, akitől ő azt megvette. A II. rendű terhelte felszólította a sértettet, hogy a kocsit holnapra adja elő, különben a nagybátyja megkeresi, illetve kicsinálja. Ezután a II. rendű terhelte még hasba rúgta a sértettet. A sértett bántalmazásának és fenyegetésének a helyszínen megjelenő rendőrkörök vetettek véget, akik a terhelteket elfogták és megbilincseltek.

II.

[6] A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a II. rendű terhelte terjesztett elő felülvizsgálati indítványt – a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontjára és a 649. § (2) bekezdés d) pontjára alapítottnak – a megtámadott határozat megváltoztatása, és enyhébb büntetés kiszabása érdekében.

[7] Indokai szerint tudomására jutott, hogy az I. rendű terhelte időközben felmentették, és ezért szabadlábra került. Kifogásolta, hogy az I. rendű terhelte vonatkozásában megállapított eljárási hibák vele szemben is ugyanúgy fennállnak, és ezért ugyanolyan következményekkel kell járniuk.

[8] 2020. december 10. napján kelt beadványában hivatkozott arra, hogy a terhére rótt cselekményt nem haszonszerzési céllal követte el, hanem kizárólag annak érdekében, hogy a sértett visszafizesse az I. rendű terhelte által neki nyújtott kölcsönt. Álláspontja szerint tévedett ezért a bíróság, amikor a cselekményét zsarolásnak minősítette, részéről kizárólag önbíráskodás valósult meg. A sértett bántalmazása a pénz átvételét követően sem a gépkocsijának megszerzése érdekében történt, hanem saját heves indulatai, illetve a túlzott agressziója miatt. Állította, hogy az elkövetés napján közte és az I. rendű terhelte között nem esett szó arról, hogy a sértett gépkocsiját követelnék, kizárólag a pénz visszaszerzéséről volt szó. Utalt arra, hogy az I. rendű terhelte az eljárás során eltérő nyilatkozatokat tett és önmagával is ellentmondásba került, szavahihetősége ezért kétségesé vált.

[9] A Legfőbb Ügyészség BF.522/2021/2. számú, a Be. 657. § (2) bekezdése alapján tett nyilatkozatában a felülvizsgálati indítványt részben törvényben kizártnak, részben alaptalannak tartotta.

[10] Indokai szerint a felülvizsgálati indítvány törvényben kizárt, mert az a Be. 652. § (1) bekezdésében írt követelmények ellenére nem tartalmaz indokolást, vagyis nem jelöli meg a felülvizsgálat okát. Álláspontja szerint önmagában az ügy másik terheltje által előterjesztett felülvizsgálati indítványra hivatkozás nem helyettesíti az előterjesztés okának megjelölését.

[11] Ezzel összefüggésben kizárt a felülvizsgálati indítvány azért is, mert az tartalmában lényegileg az I. rendű terhelt által benyújtott, és a Kúria Bfv.III.1.013/2020/2. számú határozatával korábban már elbírált felülvizsgálati indítvánnyal egyező, márpedig azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

[12] Utalt arra, hogy az ügyben az Alkotmánybíróság a IV/325-16/2019. számú határozatával a Zalaegerszegi Törvényszék másodfokú ítéletének alaptörvény-ellenességét állapította meg, és azt az I. rendű terheltre kiterjedően megsemmisítette, mert a nyomozás során eljáró bírók nem járhattak volna el ítélező bíróként, mivel a jogerős ítéletet hozó másodfokú bíróság tanácsának összetétele nem felelt meg a pártatlanság követelményének. Az Alkotmánybíróság döntése a jogerős ítélet hatályát azonban a II. rendű terhelt vonatkozásában nem érintette.

[13] Hivatkozott arra, hogy a Be. 14. § (3) bekezdés a) pontja szerint a vádemelést követően a bíróság további eljárásából ki van zárva, aki az ügyben a vádemelés előtt nyomozási bíróként, vagy a nyomozási bíró határozata elleni fellebbezés tárgyában eljár, ugyanakkor a Be. 869. § (1) bekezdése alapján e szabály alkalmazása során a törvényszék másodfokú tanácsának tagjaként eljáró bíró a 2016. november 30. napja után indult büntetőeljárásokban minősül kizártnak.

[14] Utalt arra, hogy az 1998. évi XIX. törvény – a Be. 869. § (1) bekezdésében írtakkal – egyező rendelkezését az Alkotmánybíróság már vizsgálta és azt nem semmisítette meg, így a hatályos törvényi rendelkezés érvénye nem hagyható figyelmen kívül (BH 2017.362., BH 2018.38., BH 2018.70., Bfv.III.1.010/2018/47., Bfv.III.1.491/2018/10., Bpkf.III.375/2019/3.). Az ügyész szerint, mivel az eljárás 2016. november 30. napja előtt indult, a Zalaegerszegi Törvényszék megtámadott másodfokú ügydöntő határozatának meghozatalából az eljáró bírák nem voltak kizárva, így az erre való hivatkozás alaptalan.

[15] Álláspontja szerint a II. rendű terhelt valójában a megállapított tényállást támadja azzal az állításával, hogy a bántalmazásra kizárólag a kölcsön visszafizetése, és nem a sértett gépkocsijának megszerzése érdekében került sor. Ez azonban a Be. 650. § (2) bekezdése szerint kizárt, hiszen a felülvizsgálati eljárásban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás az irányadó, az nem támadható. A készpénz elvételét követően a sértett bántalmazása nem jogos vagy jogosnak vélt vagyoni igény érvényesítése érdekében történt, hanem jogtalan haszonszerzés végett, így a cselekmény minősítése törvényes. Kifejtette ugyanakkor, hogy a kiszabott büntetés még az esetleges eltérő minősítés mellett is törvényes.

[16] Mindezek alapján indítványozta, hogy a Kúria az első- és a másodfokú bíróság ítéletét a II. rendű terhelt tekintetében hatályában tartsa fenn.

[17] A II. rendű terhelt által benyújtott felülvizsgálati indítvány nem alapos.

[18] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, ami a jogerős ítélettel szembeni jogi kifogás lehetőségét biztosítja.

[19] A Be. 648. §-a valamennyi felülvizsgálati okra kiterjedően rögzíti, miszerint felülvizsgálatnak csak a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen van helye, és a jogerős bírósági határozatban rögzített tényállás alapulvételével, kizárólag a Be. 648. § a)-d) pontjában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.

[20] Megjegyzi a Kúria, hogy a felülvizsgálat alanyra koncentrált eljárás. Az azonos tartalmú indítvány megismétlésének tilalma adott terhelt személyére vonatkozó, ezért a „más jogosult” személye is csak e terhelt érdekében eljáró személyekre vonatkozhat (terhelt védője, terhelt törvényes képviselője stb.) [Be. 651. § (2) bekezdés a)-f) pont]. Az adott ügyben más terhelt által benyújtott felülvizsgálati indítvány – így jelen esetben az I. rendű terhelt korábbi indítványa, tartalmától függetlenül – a II. rendű terhelt indítványát nem teszi törvényben kizárttá; így nem vonható a Be. 654. § (4) bekezdése szerinti korlátozás alá.

[21] Kétségtelen, hogy a Be. 649. § (2) bekezdés d) pontja szerint eljárási szabálysértés miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a határozatát a 608. § (1) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértéssel hozta meg.

[22] A Be. 608. § (1) bekezdése taxatív felsorolja azokat az eljárási szabálysértéseket, amelyek az ügydöntő határozat hatályon kívül helyezéséhez vezetnek. A 608. § (1) bekezdés b) pontja szerint ilyen abszolút eljárási szabálysértés, ha az ítélet meghozatalában a törvény szerint kizárt bíró vett részt.

[23] Ezen eljárási szabálysértés vizsgálatakor abból kell kiindulni, hogy van-e olyan törvényi rendelkezés, amely alapján az ügyben eljáró bírót kizártnak kell tekinteni.

[24] A bíró kizárásáról a Be. 14. §-a rendelkezik. A 14. § (3) bekezdés a) pontja szerint a vádemelést követően a bíróság további eljárásából ki van zárva, aki az ügyben a vádemelés előtt nyomozási bíróként, vagy a nyomozási bíró határozata elleni fellebbezés tárgyában eljár.

[25] Ugyanakkor a Be. 869. § (1) bekezdése alapján a Be. 14. § (3) bekezdés a) pontjának alkalmazása során a törvényszék másodfokú tanácsának tagjaként eljáró bíró a 2016. november 30. napja után indult büntetőeljárásokban minősül kizártnak.

[26] Jelen ügyben az eljárás a terhelték tettenérésével 2016. október 7. napján indult, a II. rendű terheltet ugyanezen a napon gyanúsítottként hallgatták ki.

[27] A 2017. november 30-i vádemelést megelőzően a Zalaegerszegi Törvényszék

– dr. Magyar Károly, Schábné dr. Proszonyák Éva és dr. Turopoli Tibor bírákból álló tanácsa a Zalaegerszegi Járásbíróság nyomozási bírása által a II. rendű terhelt előzetes letartóztatásának elrendelése tárgyában hozott 5.Bny.243/2016/2. számú végzése elleni fellebbezés elbírálásában járt el, és hozott határozatot 2016. október 21. napján (Zalaegerszegi Törvényszék Bnyf.87/2016/3. számú végzés);

– dr. Magyar Károly, dr. Gergye Tamás és dr. Turopoli Tibor bírákból álló tanácsa a Zalaegerszegi Járásbíróság nyomozási bírása által a II. rendű terhelt előzetes letartóztatásának meghosszabbítása tárgyában hozott 7.Bny.260/2016/2. számú végzése elleni fellebbezés elbírálásában járt el, és hozott határozatot 2016. november 30. napján (Zalaegerszegi Törvényszék Bnyf.101/2016/3. számú végzés).

[28] Az ügyben a II. rendű terhelttel szemben a Zalaegerszegi Törvényszék Bf.294/2018/11. számú jogerős ügydöntő határozatát hozó másodfokú tanács tagjai dr. Magyar Károly, dr. Kovács Rita és dr. Turopoli Tibor voltak.

[29] A Be. 869. § (1) bekezdés egyértelmű rendelkezése alapján a bíróság vádemelést követő eljárásából a kényszerintézkedésről rendelkező nyomozási bíró határozata elleni fellebbezés elbírálásában a törvényszék másodfokú tanácsának tagjaként részt vett bíró csak akkor kizárt, ha 2016. november 30. napja után indult eljárásokban jár el.

[30] Jelen ügyben erről nincs szó.

[31] Figyelemmel arra, hogy a II. rendű terhelttel szemben a büntetőeljárás 2016. október 7. napján indult, az ügyben másodfokon eljáró tanács tagjai a Be. 869. § (1) bekezdés kifejezett rendelkezése alapján ez okból nem minősültek kizártnak.

[32] A törvény – mérlegelést nem tűrő – kötelezően alkalmazandó rendelkezésének megsértéséből fakadó, feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező, felülvizsgálati okot megalapozó eljárási szabálysértés ezért nem valósult meg.

[33] A Kúria hivatalból vizsgálta, hogy az ügyben eljáró bírakkal szemben fennállt-e bármely más kizárási ok.

[34] A Be. 14. § (1) bekezdés e) pontja kimondja, hogy bíróként nem járhat el, akitől az ügy elfogulatlan megítélése egyéb okból nem várható.

[35] A Be. 14. § (1) bekezdés e) pontja szerinti, elfogultságon alapuló relatív kizárási ok vizsgálata során a Kúria utal arra, hogy jelen ügyben az Alkotmánybíróság a 2/2020. (I. 2.) AB határozatával megállapította, hogy a Zalaegerszegi Törvényszék Bf.294/2018/11. számú ítélete alaptörvény-ellenes, ezért azt az I. rendű terheltre kiterjedően megsemmisítette.

[36] Jelen ügyben tehát az Alkotmánybíróság 2/2020. (I. 2.) AB határozatának a II. rendű terheltre vonatkozóan nincsen közvetlen hatálya, amelyet a határozat rendelkező része maga is tartalmaz: „Az Alkotmánybíróság döntése az ítélet hatályát a többi terhelt vonatkozásában nem érinti.” [2/2020. (I. 2.) AB határozat rendelkező rész 2. pont 2. mondat].

[37] Az Alkotmánybíróság határozatában kifejtette, hogy fenntartja a 21/2016. (XI. 30.) AB határozatban megállapított alkotmányos követelményt és annak a 25/2017. (X. 17.) AB határozatban kifejtett alkalmazandóságát. Álláspontja szerint továbbra is ellentétes tehát az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való jog részét képező pártatlanság követelményével, ha a büntetőeljárásban a bírósági szakaszban olyan bíró jár el, aki a vádemelést megelőzően nyomozási bírói feladatokat látott el az ügyben {2/2020. (I. 2.) AB határozat [29] bekezdés}.

[38] A Be. 649. § (3) bekezdése szerint felülvizsgálatnak van helye, ha az Alkotmánybíróság a jogerős ügydöntő határozattal befejezett büntetőeljárás felülvizsgálatát rendelte el. Az alkotmányjogi panasz alapján pedig az Alkotmánybíróság (az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény rendelkezései szerint) bármely bíróság, így a Kúria határozatát is megsemmisítheti; ez esetben megismételt eljárás válhat szükségessé.

[39] Jelen ügyben azonban nem ez történt. Ennélfogva a Kúria az elfogultság – mint lehetséges kizárási ok – vizsgálatát a hatályos törvényi rendelkezések alapulvételével végezte el.

[40] A Be. 14. § (1) bekezdés e) pontja szerinti kizárási ok megállapíthatósága körében következetes az ítélkezési gyakorlat abban, hogy az elfogultságon alapuló, relatív kizárási okot csak az adott konkrét ügy valóságos tényei alapján lehet megállapítani, s csak olyan feltárt adatok alapján, amelyek a bíró pártatlansága iránt észszerű (megalapozott) kételyt ébresztenei alkalmasak (EBH 2014.B.4.). Nem állapítható meg pusztán abból az okból, hogy

az eljáró bíró akár ugyanabban az ügyben, akár más ügyben korábban kedvezőtlen döntést hozott a terheltre vonatkozóan.

[41] Az ügyben a II. rendű terhelttel szemben másodfokon eljáró tanács tagjaival kapcsolatban a Be. 14. § (1) bekezdés e) pontjában írt okot valószínűsítő konkrét körülmény nem merült fel, és ilyenre a felülvizsgálati indítványában a II. rendű terhelt maga sem hivatkozott.

[42] A Kúria tehát a felülvizsgálati eljárás keretében a kizárási okok körütekintő vizsgálata alapján arra a következtetésre jutott, hogy a Be. 608. § (1) bekezdése szerinti hatályon kívül helyezést eredményező abszolút eljárási szabálysértés nem valósult meg, és ezáltal a Be. 649. § (2) bekezdés d) pontjában írt felülvizsgálati ok sem állapítható meg.

[43] Kétségtelen, hogy erga omnes hatályú, és a bíróságoknak közvetlenül kell figyelembe venniük az Alkotmánybíróság által a 21/2016. (XI. 30.) AB határozatban felállított alkotmányos követelményt, mely szerint a büntetőügy további elintézésében ne vegyen részt olyan bíró, aki az eljárás bármely szakaszában, így akár a nyomozás során bíróként járt el {25/2017. (X. 17.) AB határozat [31] bekezdés}.

[44] Ugyanakkor az Alkotmánybíróság a 25/2017. (X. 17.) AB határozatában megvizsgálta a Be. 869. § (1) bekezdésével tartalmilag egyező rendelkezést tartalmazó 1998. évi XIX. törvény 606/B. § (1) bekezdés b) pontjának alaptörvény-ellenességét, és azt nem semmisítette meg.

[45] Ha az adott jogszabályi rendelkezésnek az Alaptörvénnyel való összeegyeztethetőségét az Alkotmánybíróság már megvizsgálta, és azt nem semmisítette meg, akkor a hatályos törvényi rendelkezés érvénye nem hagyható figyelmen kívül, a bíróságnak a hatályos jogot alkalmaznia kell (Bt.III.1.907/2017/15.), ettől a Kúria nem tekinthet el.

[46] Az idézett alkotmányos követelmény alkalmazásának előírása és a hatályos jog bírói alkalmazásának feltétel nélküli kötelezettsége közötti kollízió, mint jogkérdés természete folytán idővel megszűnik. Addig viszont fennállhat az a joghelyzet, hogy az eljárási törvény szerinti rendkívüli jogorvoslat nem vezet eredményre, és ez esetben esetlegesen alkotmányjogi panasznak lehet helye.

[47] Felülvizsgálati indítványában a II. rendű terhelt hivatkozott arra, hogy a terhére rótt cselekményt nem haszonszerzési céllal követte el, hanem kizárólag annak érdekében, hogy a sértett visszafizesse az I. rendű terhelt által a sértettnek nyújtott kölcsönt. Ezért álláspontja szerint részéről kizárólag önbíráskodás valósult meg.

[48] A Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontja szerint a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt, illetve a Btk. más szabályának megsértésével szabott ki törvénysértő büntetést.

[49] A Btk. 367. § (1) bekezdése alapján zsarolást követ el, aki jogtalan haszonszerzés végett más erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszerít, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűnjön, és ezzel vagyoni hátrányt okoz.

[50] A Btk. 368. § (1) szerint az önbíráskodást az követi el, aki abból a célból, hogy jogos vagy jogosnak vélt vagyoni igénynek érvényt szerezzen, más erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszerít, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűnjön.

[51] A két bűncselekmény közötti elhatárolás alapvető szempontja az elkövető célja: amennyiben tudomása van arról, hogy az a dolog, vagyon stb., amelynek megszerzésére törekszik, őt jogszerűen nem illeti meg, zsarolás megállapításának van helye, hiszen cselekménye jogtalan haszonszerzésre irányul.

[52] Ehhez képest önbíráskodás akkor valósul meg, ha az elkövető és a sértett között van olyan vagyoni jogviszony, amelynek a jogosítottja az elkövető, és kötelezettje a sértett. Erre a jogviszonyra utal a törvény az önbíráskodás tényállásában megfogalmazott célzat első fordulatával: a bűncselekményt az elkövető azért követi el, hogy jogos vagyoni igénynek érvényt szerezzen. Emellett önbíráskodás az is, ha az elkövető tévedésben van a közte és a sértett között fennálló vagyoni jogviszonnyal kapcsolatban, mert az valójában nem is létezik, vagy fennáll ugyan, de lényeges körülményei nem egyeznek az elkövető által feltételezett tényekkel. Ezt fogalmazza meg a törvény a célzat azon fordulatával, hogy jogosnak vélt vagyoni igény érvényesítése érdekében is elkövethető az önbíráskodás.

[53] Mindkét esetre igaz, hogy nem csupán a saját, hanem más személy igényének érvényesítése érdekében kifejtett erőszakkal vagy fenyegetéssel történő kényszerítés is tényállásszerű.

[54] Jelen ügyben az irányadó tényállás szerint a sértett valóban tartozott az I. rendű terheltnek 45.000 forinttal, és erről a II. rendű terheltnek tudomása volt. Tudomása volt arról is, hogy ezen az összegen felül az I. rendű terhelt a sértett közel tízszeresét érő autóját is követeli. Rögzíti a tényállás azt is, hogy

- a bántalmazás kezdeti szakaszában a II. rendű terhelt a sértett I. rendű terhelt irányában fennálló fizetési kötelezettségére, illetve annak elmulasztására utalva azt mondta neki, hogy „Nem fizettél, a tónál meg van ásva a gödröd, nem itt fogunk megölni, odaviszünk és ott döglesz meg!”;

- szintén a fennálló fizetési kötelezettségére utalva az I. rendű terhelt azt mondta neki, hogy „Nem tudom miattad megcsinálni a hétvégemet, nem tudom kifizetni az albérletem, holnap kilakoltatnak, add meg a pénzem, amivel tartozol, különben kicsinállak!”;

- a bántalmazást követően, miközben a sértettet a terhelt a parkerdő irányába ráncigálták, a II. rendű terhelt felszólította, hogy a heti fizetését vegye elő és adja át az I. rendű terheltnek.

[55] Az irányadó tényállás szerint a bántalmazás hatására a sértett átadott 50.000 forintot az I. rendű terheltnek, majd ezt követően hangzott el a II. rendű terhelt részéről az, hogy az átadott pénz nem elég, a sértett autója is kell a fennmaradó tartozás jegyében. Megkérdezte a sértettet, hogy hol van az autója, mert az a tartozás fejében az I. rendű terheltre szállt, aki az autót megvette. Felszólította arra, hogy a kocsit másnapra adja elő.

[56] A II. rendű terhelt kijelentéseiből az a következtetés vonható le, hogy a II. rendű terhelt azért kezdte el a sértett bántalmazását az I. rendű terhelttel együtt, hogy az adja meg az I. rendű terhelt felé fennálló tartozását.

[57] A bántalmazás során a II. rendű terhelt által kifejtett erőszak és fenyegetés – kezdetben – arra irányult tehát, hogy az I. rendű terhelt jogos, a sértettel szemben valóban fennálló követelésének szerezzen érvényt, ekként a pénz sértett által történt átadásáig a Btk. 368. § (1) bekezdésében meghatározott önbíráskodás büntettét követte el.

[58] A pénz átadását követően tett kijelentéseiből azonban arra lehet következtetni, hogy a II. rendű terhelt szándéka megváltozott: a bántalmazást azért folytatta tovább, hogy az I. rendű terhelt a sértett gépkocsijához is hozzájusson. Ekkor már ennek érdekében fejtett ki erőszakot, és hangzottak el részéről a fenyegető mondatok is.

[59] Figyelemmel arra, hogy a gépjármű tulajdonának megszerzésére az I. rendű terhelt az irányadó tényállás szerint nem volt jogosult, a II. rendű terhelt a cselekvőségét ezt követően egyértelműen a jogtalan haszonszerzés szándéka vezérelte.

[60] Ezzel pedig – mivel a gépkocsi megszerzése nem járt sikerrel – a II. rendű terhelt a zsarolás büntettének kísérletét [Btk. 367. § (1) bekezdés, (2) bekezdés b) pont] valósította

meg, tekintettel arra is, hogy az elhangzott fenyegetések a sértett élete és testi épsége ellen irányultak.

[61] Tévedett tehát az első- és a másodfokú bíróság, amikor a II. rendű terhelt sértett pénzének és gépkocsijának megszerzésére irányuló cselekményeit egységesen társtettesként elkövetett zsarolás büntette kísérletének minősítette.

[62] A II. rendű terhelt 1. tényállási pont szerinti cselekménye helyesen két bűncselekménynek, társtettesként elkövetett önbíráskodás büntettének [Btk. 368. § (1) bekezdés] és társtettesként elkövetett zsarolás büntette kísérletének [Btk. 367. § (1) bekezdés, (2) bekezdés b) pont] minősül, miként azt az I. rendű terhelt esetében az eljáró bíróság a megismételt eljárás során meg is állapította.

[63] A törvénysértő minősítés felülvizsgálat során történő megváltoztatása jelen ügyben kétségtelenül a terhelt terhére esne, mert vele szemben egy újabb bűncselekmény, az önbíráskodás büntette kerülne megállapításra. Erre azonban nincs törvényes lehetőség, mivel a terhelt terhére felülvizsgálati indítványt nem terjesztettek elő.

[64] A Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontja alapján felülvizsgálatnak akkor van helye, ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt a bíróság törvénysértő büntetést szabott ki.

[65] A törvénysértő minősítés tehát nem önmagában felülvizsgálati ok, hanem csak abban az esetben, ha a törvénysértő minősítéshez törvénysértő büntetéskiszabás is kapcsolódik.

[66] A zsarolás büntettének kísérlete [Btk. 367. § (1) bekezdés, (2) bekezdés b) pont] 2 évtől 8 évig terjedő, az önbíráskodás büntette [Btk. 368. § (1) bekezdés] 1 évtől 5 évig terjedő, a testi sértés vétsége [Btk. 164. § (1) és (2) bekezdés] 2 évig terjedő, a kábítószer birtoklásának vétsége [Btk. 168. § (6) bekezdés] szintén 2 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

[67] A Btk. 81. § (3) bekezdésében írt – halmazati büntetés kiszabására irányadó – szabályok alapján a II. rendű terhelttel szemben a bűncselekmények törvényes minősítése esetén 2 év és 12 év közötti szabadságvesztés szabható ki.

[68] Ehhez képest a vele szemben a jogerős ítéletben halmazati büntetésül kiszabott 4 év 4 hónap szabadságvesztés, miként a 4 év közügyektől eltiltás is törvényes.

[69] A Be. 659. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó.

[70] Ez azt jelenti, hogy felülvizsgálatban a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése sem külön-külön, sem pedig egymás viszonyában nem vizsgálható. Nincs lehetőség a bíróság bizonyítékokat értékelő tevékenységének, s ezen keresztül a bűnösség kérdésének, valamint a minősítéssel kapcsolatos, vagy más büntető anyagi jogszabály sérelme nélkül a kiszabott büntetés, illetve annak mértéke vitatására. A jogkövetkeztetések helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.

[71] A felülvizsgálati indítvány a bizonyítékok mikénti értékelésén keresztül a jogerős ítéleti tényállást támadta, amikor az I. rendű terhelt ellentmondó vallomásaira és szavahihetőségének kétségességére, a terheltek közötti megállapodás tartalmára, a bántalmazás eltérő okára hivatkozott. Ily módon valójában tényálláson kívüli körülményekre hivatkozással eltérő tényállás megállapítását szorgalmazta. Erre azonban felülvizsgálati eljárásban nincs mód.

[72] Ekként a Kúria a II. rendű terhelt által előterjesztett felülvizsgálati indítványt elbírálva – miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 659. § (6)

bekezdése alapján hivatalból köteles – a megtámadott határozatot a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsülésen eljárva, a Be. 662. § (1) bekezdés alapján a II. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartotta.

IV.

[73] A Kúria határozata elleni fellebbezést a Be. 6. § (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a Be. 650. § (1) bekezdés b) pontja zárja ki.

[74] A Be. 652. § (6) bekezdése szerint minden jogosult csak egy ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a Be. 649. § (3)-(5) bekezdésén alapul. A Be. 652. § (7) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy felülvizsgálati indítvány ugyanazon tartalommal csak egyszer nyújtható be. Az ugyanazon jogosult által ismételten előterjesztett, illetve az azonos tartalommal ismételten előterjesztett indítványt a Kúria érdemi indokolás nélkül elutasíthatja [Be. 656. § (4) bekezdés].

Budapest, 2021. november 18.

Molnár Ferencné dr. s.k. a tanács elnöke, Dr. Hornyák Szabolcs János s.k. előadó bíró, Dr. Bartkó Levente s.k. bíró

A kiadmány hitelélül:

tisztviselő

BÉ